

Tautu dziesmas vienā vainagā

Recenzija

Inese Lūsiņa

Diez vai par ipašu latviešu komponista nopelni vairs būtu jāatzīst tas, ka viņš prot rīkoties ar latviešu tautasdziesmu. Komponists un diriģents, Dailes teātra muzikālais vadītājs

Juris Vaivods. Dziesmu cikls *Rīgas vainags*

Juris Vaivods to pierādījis līdz pat uzvarai Dziesmu svētku komponistu konkursā. Taču viņš ir arī lielisks cittautu mūzi-

kas stilizētājs. Līdz šim viņš to visspilgtāk apliecinājis smēķīgajā/vitālajā/smeldzīgajā mūzikas partitūrā N.Gogoļa lugas *Precības* uzvedumam Dailes teātri.

Piektdien Melngalvju namā Mārtiņa Klišana diriģētājā Rīgas Doma zēnu kora koncertā un vienlaikus jaunā CD prezentācijā pirmoreiz Latvijā pilnā apjomā izskanēja viņa jaunais cikls *Rīgas vainags*, kurā ietvertas sešas dažādu Rīgā dzīvojušu un dzīvojošu tautu dziesmu apdares oriģinālvalodā.

Cikls ir loģiski hronoloģisks — no Rīgas pirmiedzīvotāju lībiešu dziesmas līdz latviešu *Rīgas puikas tiltu taisa*, bet pa vidu vēsturiskajiem notikumiem atbilstošā secībā ir vācu, poļu, zviedru un krievu tautasdziesmas. Savukārt satura ziņā visu ciklu vieno precību tēma.

Klausoties jaunā CD, skaidri jaušams, ka J.Vaivods kori jūt labi (kā gan citādi, viņš taču ir diriģents praktiķis!) un ciklu rakstījis, piemērojoties zēnu kora iespējām. To darot, gan nav atrasti (un acimredzot nav arī meklēti) kardināli jauni kora izteiksmes ceļi, un šajā aspektā nav jūtams, ka cikls tapis XX/XXI gadsimtu mijā. Toties iznākusi Rīgas vēstures un etniskā sastāva vizitkarte, vienkāršs bet saistošs skaņīgs «uzskates līdzeklis», kas jau iepaticies mūsu zēnu kora klausītājiem Amerikā.

Lībiešu tautasdziesmā *Dziedāja tēvs, dziedāja dēls* saista interesanta kontrastu polifonija un kanons. Pamatīgumu piešķir viru balsis, personiskumu melodiskie solo. Vācu tautasdziesmā *Izredzētā* toties parādās homofoniskais meldiņa un pavadījuma princips funkcionālajā harmoni-

jā, kur arī basam (kā vecākie puikas droši vien mācās harmonijas stundās) ir zināmas «otrās melodijas» vai vismaz ritmiski ostinēta ērgelpunkta ambīcijas. Poļu tautasdziesmu *Mana Marisja* komponists prātis izveidojot neuzbāzīgā, bet skaidri jaušamā krakojaka ritmā, vienlaikus turpinot latviešu klasiskās kormūzikas tradīcijas, kaut ne tik virtuozas kā Jēk.Graubiņa *Silmala triecēja dancojoti*. Skumjajā zviedru tautasdziesmā *Laistās kā kristāls* zinīgi izmantots pašlaik dzīrkais kora soprāns Daumants Kalniņš, kuram pievienojas vēl ne tik slavenais Miks Abaroniņš. Vienkāršo diatonisko valodu mūsdienīgu un raksturīgu te dara zīmīgas sekundu saskaņas.

Vienā krievu tautasdziesmā — balādē *Tas notika Oļhovkas ciematā* komponists paspēj parādīt dažādus krievu tautas mūzikas aspektus no gari velkamo, lirisko dziesmu alūzījām līdz reāli izdejojāmām, spriganām *plavajām*. Līdz pat sajūtai, ka te izmantotas divas dažādas dziesmas. (Atbilstoši saturam: puisim tēvs nelauj precēt Parašku, taču puisis tik uzdanco un daudz nesukumst.) Normēti, bet vietā ir *glissando*, kas apdarē nākuši no folkloriskās dziedāšanas manieres, sākumā interesanti atdarināts balalaiku skaņējums. (Kora asinhronās faktūras brīžiem atgādina arī enerģiski, impulsīvi virinātu ermonīku skaņējumu). Vienkāršs, bet saistošs akcents ir svilpošana latviešu tautasdziesmā *Rīgas puikas tiltu taisa*, kas papildina citādi pēc labākajiem nacionālromantiskās latvju klasikas tautasdziesmu apdaru paraugiem veidoto, dzīvesprecīgi drastisko miniatūru. ♦